

20. desember 2001

Verðlagshorfur á næstu mánuðum

Ákvörðun um frestun á uppsögn launaliðar gildandi kjarasamninga byggir að verulegu leyti á því að strauhvörf verði í verðlagsmálum á næstu mánuðum. Miðað er við að í maí á næsta ári verði gildi neysluverðsvisítölunnar ekki yfir 222,5 sem felur í sér að mánaðarleg meðalhækkun má ekki fara yfir 0,27% næstu fimm mánuði. Lykilatriði til að þetta markmið náist er að gengi krónunnar styrkist. Strax og samkomulag aðila vinnumarkaðarins og ríkisins lá fyrir styrktist gengi krónunnar og hefur nú styrkst um rúm 4% frá því það var undirritað. Þetta lofar góðu um framhaldið og styrkir þá skoðun fjármálaráðuneytisins sem margoft hefur komið fram hér á síðum vefritsins að ekki hafi verið efnahagslegar forsendur fyrir jafn mikilli gengislækkun og orðin var.

Í þessu samhengi er hins vegar fróðlegt að skoða þróun einstakra liða neysluverðsvisítölunnar að undanförmu og þá sérstaklega á því tímabili sem gengi krónunnar hefur verið að veikjast. Frá því um mitt síðastliðið ár þegar gengisvísitalan var í lágmarki þar til um miðjan þennan mánuð hefur gengisvísitalan hækkað um rúm 34% sem samsvarar um 25% gengislækkun. Á þessum tíma hefur neysluverðsvisítalan hækkað um tæp 11% og launavísitalan um svipað hlutfall. Gengislækkunin hefur því ekki að öllu leyti komið fram í verðlagsþróuninni. Þetta sést skýrt þegar undirlíðir vísítölunnar eru kannaðir nánar.

Þeir liðir sem hækkað hafa hvað mest eru innfluttar matar- og drykkjarvörur sem hækkuðu um rúm 21% frá því í maí á síðasta ári þar til nú í desember, auk bíla og varahluta sem hækkuðu um 17% á þessu tímabili. Athygli vekur að innfluttar vörur, aðrar en matar- og drykkjarvörur, bílar, áfengi og tóbak, hækkuðu einungis um rúm 8% á sama tímabili. Skýringar á þessum mismun er ef til vill að leita í mismunandi samkeppnisáðstæðum á matvælamarkaði annars vegar og markaði fyrir annan innflutning hins vegar. Hér þarf þó að hafa í huga að verðlag á ýmis konar varningi s.s. tólvum og rafeindatekjum af ýmsu tagi fer almennt séð lækkandi vegna örrar tækniþróunar í þessu sviði. Einnig verður að hafa í huga að almennt séð er auðveldara að velta kostnaðarhækkunum yfir í verðlag nauðsynjavara þar sem efturspurnin er ónámari fyrir verðbreytingum en almennt gildir.

Þeir liðir vísítölunnar sem tengjast viðskiptum með innlendar vörur og þjónustu fylgja fremur innlendra kostnaðarþróun en breytingum á gengi krónunnar. Innlendar matar- og drykkjarvörur og þjónusta í einkageiranum hafa að mestu fylgt þróun launavísítölunnar og hækkað heldur meira en vísitalan í heild. Aftur á móti hafa innlendar vörur aðrar en matvörur og opinber þjónusta hækkað minna en heildarvísitalan frá því um mitt síðastliðið ár.

Að því gefnu að framvindan í gengismálum verði í samræmi við væntingar eru góðar horfur á að sett verðbólguarkmið náist. Óvissu á vinnumarkaði hefur verið eytt, jöfnuður í vörúviðskiptum við útlönd er í augsyn, horfur á innflæði fjármagns vegna einkavæðingar eru góðar, auk þess sem áherslur ríkisstjórnarinnar í lánamálum og skuldastýringu verða til þess að styrkja gengi krónunnar á næsta ári. Þessu til viðbótar má síðan nefna að verðþróunin fram að þessu gefur fullt tilefni til bjartsýni um hagstæða verðþróun á innfluttum vörum, sérstaklega matar- og drykkjarvörum, haldi gengi krónunnar áfram að styrkjast.

Afkoma ríkissjóðs til nóvemberloka

Lakari afkoma ríkissjóðs (http://fjarmalaraduneyti.is/interpro/fjr/fjr.nsf/pages/afkoma_122001) á fyrstahandandi ári en í fyrria endurspeglar þrennt: Í fyrsta lagi áhrif minnkandi umsvifa í efnahagsmálum sem birtast í lægri tekjum af veltusköttum. Í öðru lagi áhrif kjarasamninga og gengislækkunar krónunnar á gjaldahlíð ríkissjóðs. Í þriðja lagi sérstakar ákvarðanir um aukin ríkisútgjöld,

m.a. greiðslur til fæðingarorlofssjóðs, Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, lífeyrstrygginga o.fl.

Miklar breytingar eru á lánahlíð ríkissjóðs sem einkum má rekja til áherslu stjórnvalda á að treysta gjaldeyrisstöðuna með erlendum lántökum og stuðla þannig að hærri gengi íslensku krónunnar og minni verðbólgu. Í þessu skyni tók ríkissjóður 27 milljarða króna lán í október sem auk þess að styrkja gjaldeyrisstöðuna var nýtt til þess að bæta eiginfjárstöðu Seðlabankans í samræmi við ný lög um bankann. Jafnframt hefur verið haldið áfram að greiða inn í lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins til að mæta framtíðarskuldbindingum þeirra.

Heildartekjur ríkissjóðs námu rúmlega 196 milljörðum króna á fyrstu ellefu mánuðum ársins. Hækkunin milli ára nemur 12 milljörðum króna, eða um 6,5%. Aukin innheimta skatta á launatekjur einstaklinga skýrir að langmestu leyti tekjuauka ríkissjóðs frá fyrria ári. Hækkun launa milli ára skiptir hér mestu máli, en launavísitalan hækkaði um tæplega 9% á þessu tímabili. Eignarskattar hækka einnig nokkuð frá fyrria ári sem endurspeglar fyrst og fremst hækkun fasteignaverðs á árinu 2000. Skattar á vörur og þjónustu skila hins vegar nánast sömu tekjum í krónum talið og á sama tíma í fyrria. Þetta er sama þróun og gætt hefur allt þetta ár og endurspeglar umtalsverðan samdrátt að raungildi milli ára, eða sem nemur um 6,5%. Sem fyrr má einkum rekja þessa þróun til verulegs samdráttar í neysluútgjöldum milli ára, ekki síst í kaupum á bílum og ýmsum varanlegum neysluvörum, svo sem heimilistækjum. Virðisaukaskattur hefur þó heldur tekið við sér upp á síðkastið og skilar nú rúmlega 1 milljarði króna meiri tekjum en í fyrria. Á móti vegur að vörugjöld af innflutningi bifreiða hafa lækkað um 40% milli ára, eða sem nemur tæplega 2 milljörðum króna.

Heildargreiðslur ríkissjóðs námu um 200 milljörðum króna fyrstu ellefu mánuði ársins. Gjöldin hækka um tæplega 25 milljarða frá fyrria ári. Þar af má rekja tvo-þriðju hluta, eða 16 milljarða, til aukinna útgjalda til heilbrigðis- og tryggingamála auk fræðslumála. Afganginn má fyrst og fremst rekja til sérstakra útgjalda til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga, aukinna útgjalda til framkvæmda og aukinna vaxtagreiðslna vegna gengislækkunar krónunnar.

Niðurstaðan er því sú að handbært lá frá rekstri var neikvætt um tæplega 4 milljarða króna á fyrstu ellefu mánuðum ársins. Greiðsluafkoma ríkissjóðs var hins vegar jákvæð um rúmlega 8 milljarða króna sem alfarið má rekja til aukinnar erlendra lántöku.

Samkomulag um verkaskiptingu vegna lífeyrismála.

Í gær var undirritað samkomulag fjármálaráðherra og Fjármálaeftirlitsins um verkaskiptingu vegna lífeyrismála. Fjármálaráðherra fer með framkvæmd laga um skyldutryggingu lífeyrirsíttinda og starfsemi lífeyrissjóða og Fjármálaeftirlitið hefur eftirlit með starfsemi lífeyrissjóða og vörsluáðilum lífeyrissparnaðar. Í samkomulaginu er kveðið nánari á um verkaskiptingu og samskipti fjármálaráðherra og Fjármálaeftirlitsins á sviði lífeyrismála og fjallað um hlutverk hvors aðila. Báðir aðilar skulu halda hvor öðrum upplýstum um túlkun og mótnun laga og reglna er varða lífeyrissjóði og halda sameiginlega fundi þar sem fjallað er um atriði er varða starfsemi lífeyrissjóða og lífeyrismál. Jafnframt er í samkomulaginu kveðið á um að settur verði á stofn vinnuhópur sem hafi það verkefni að fylgjast með reynslunni af lífeyrisslögnum og halda til haga þeim atriðum sem huga þarf að þegar lögin koma til endurskoðunar. Vinnuhópurinn skal vera undir stjórn fjármálaráðuneytisins. Samkomulagið í heild er hægt að nálgast á slóðinni http://www.fjarmalaraduneyti.is/interpro/fjr/fjr.nsf/pages/samkl_fjr_fmr2001.

Jólafrí fjr.is

Vefritið kemur næst út fimmtudaginn 10. janúar 2002.

Gleðileg jól!

Tekjur ríkissjóðs janúar-nóvember		
12 mánaða breytingar, %	1999-2000	2000-2001
Skatttekjur alls	10,8	6,0
Tekjuskattar	18,9	14,6
Tryggingagjöld	9,1	12,0
Eignarskattar	17,5	12,8
Veltuskattar	6,7	0,0
Tekjur alls	6,7	6,4

Gjöld ríkissjóðs janúar-nóvember		
12 mánaða breytingar, %	1999-2000	2000-2001
Almenn mál	13,3	4,4
Félagsmál	9,9	14,7
Atvinnumál	4,4	17,0
Vaxtagjöld	37,8	9,7
Önnur útgjöld	8,9	45,3
Gjöld alls	11,7	14,1

Greiðsluafkoma ríkissjóðs janúar-nóvember		
M.kr.	2000	2001
Tekjur umfram gjöld	8972	-3974
Hr. lánsfjárfjónuður	9172	-22710
Afborganir lána	-34443	-22310
Br. lánsfjárfjónuður	-30769	-56895
Lántökur	27793	65227
Greiðsluafkoma	-2978	8332

Ýmsar helstu hagtölur		
12 mánaða br., %	2000	2001
Verðbólga-desember	4,2	8,6
Kjarnaverðbólga-des.	3,0	10,3
Launavísitala-nóvember	7,6	9,4
Heildarvelta jan.-ágúst	8,6	12,3
Smásöluvelta jan.-ágúst	4,3	6,0
Atvinnuleysi - október	1,1	1,5